

بزرگداشت قیصر در آرامگاه شاعر

درست است که ستاد مقابله با کرونای شهرستان گنوند هم مثل بسیاری از شهرهای دیگر طی دستورالعملی اعلام کرده که برگزاری هر گونه مراسم و تجمع ممنوع است، اما دیروز رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی این شهرستان از برگزاری مراسم سیزدهمین سالروز درگذشت قیصر امین‌پور البته به صورت محدود و با

رعایت پروتکل‌های بهداشتی در آرامگاه این شاعر خبر داده؛ مراسمی که قرار است امروز پنجشنبه هشتم آبان برپا شود. آن‌طور که اینیای خوزستان نوشته، حمید بهدروندی با اعلام این خبر و با اشاره به سیزدهمین جشنواره ملی شعر «درکوجه آفتاب» گفته؛ هرچند ستاد بزرگداشت قیصر امین‌پور با اهتمام جدی قصد داشت

درکوجه آفتاب را حضوری برگزار کند، اما با توجه به شرایط کرونا و تا بهبودی اوضاع، این جشنواره به‌صورت مجازی برگزار می‌شود و زمان آن نیز متعاقبا اعلام خواهد شد. تاکنون آثار متعددی به دبیرخانه جشنواره رسیده که پس از بررسی و داوری آثار، نفرات برتر معرفی ولوح سپاس و هدایایی نقدی به آنان تعلق می‌گیرد.

بدل‌های قیصر در اینستاگرام

۱۳ سال پیش در چنین روزی قیصر امین‌پور درگذشت؛ در همه این ۱۳ سال، علاوه بر پربالغث‌های سخیف و مبتذل تصویری از شعر او، بازار انتساب شعرهای جعلی به او نیز داغ‌بوده

صابر محمدی

ادبیات و هنر

سال گذشته که شعری منتسب به قیصر امین‌پور در یکی از کتاب‌های کمک‌درسی ناشری گردن‌کلفت منتشر شده بود، با کوروش ساسانی که روان‌درمانگری است علاقه‌مند هنرو ادبیات و چنداثر داستانی هم ترجمه کرده است، هم‌کلام شدم تا پرسش ملت واقعا از چه روی چنین می‌کنند. خب، ماجرا از فضای مجازی هم فراتر رفته بود و انتساب جعلیات به یک شاعر به انتشار در یک کتاب کمک‌درسی که قاعدتا با شمارگان فراوان هم منتشر می‌شوند، رسیده بود. ساسانی آن روز دو انگیزه را برای جااعلان فهرست می‌کرد: یکی این‌که ماجرا اقتصادی است و جاعلان می‌خواهند از لحاظ مالی منتفع شوند؛ «شبه‌که‌های اجتماعی میل به تایید شدن و در اینجا لایک گرفتن را در کاربران خود تقویت کردند. این، از منظر اقتصادی نیز قابل بررسی است؛ لایک و دنبال‌کننده می‌گیرند تا بعد‌ها از راه صفحه‌شان تبلیغ و به همین فراخور درآمد کسب کنند. کسانی که متن یا شعری را به نام دیگران جعل می‌کنند، می‌توانند از همین مسیر و با این انگیزه وارد عمل شوند و طرفدار جمع کنند». اما انگیزه دیگری که او رصد کرده بود چه بود؟ این‌که می‌خواهند دیده شوند؛ «گاهی هم ممکن است آدم‌ها در

شبه‌که‌های اجتماعی برعکس عمل کنند؛ یعنی ابتدا چیزی بنویسند و به نام شاعری بزرگ منتشرش کنند و پس از مدتی که آن نوشته خوب در شبکه‌های اجتماعی چرخید و دست به دست شد، ادعا کنند که آن متن را آنها نوشته‌اند و به نام دیگران منتشر شده است. به این صورت ابتدا با انتساب متنی که نوشته‌اند به شاعری معتبر، مشروعیت می‌گیرند سپس ادعای کنند نوشته از آن خودشان است. این انگیزه، خلاف انگیزه نخست که بیشتر اقتصادی به نظر می‌رسد، مبتنی است بر میل آدم‌ها به بیشتر دیده شدن». قیصر امین‌پور، از شاعران محبوب جااعلان است؛ در شبکه‌های اجتماعی و به‌ویژه اینستاگرام، بارها سطرهایی آیکی به عنوان شعر او منتشر شده و دست به دست شده است. او در این بلا تتها نیست و حسین پناهی و سیمین بهبهانی و چند شاعر دیگر هم جزو محبوب‌ترین‌ها هستند. البته گفتیم که قیصر، دچار بلایی دیگر هم شد و شعری منتسب به او از کتابی کمک‌آموزشی هم سر درآورد. خب وقتی شاهد سلطه شبکه‌های اجتماعی هستیم و حتی روزنامه‌نگارها و محقق‌ها هم از داده‌های مردمی منتشرشده در شبکه‌های اجتماعی بدون صحت‌سنجی استفاده می‌کنند، از نویسنده آن کتاب نیز انتظاری نمی‌رفت. و این البته باز هم پایان ماجرای قیصر در اینستاگرام نیست.

معروف‌ترین شعرهایی که قیصر ننوشت!

بین متن‌های متعددی که در شبکه‌های اجتماعی به قیصر نسبت داده شده، پنج متن بیش از بقیه دیده شده و تن شاعر را در گور لرزانده است. حالا اگر بروید در سایت یا کانال تلگرامی کمپین مبارزه با انتشار جعلیات نام قیصر را سرچ کنید، این پنج شعر را می‌یابید؛ پیش از این به پویش مبارزه با نشر جعلیات پرداخته‌ایم، کارزاری که زیر نظر استادان دانشگاه، دانشجویان ادبیات و تاریخ و خانواده چند شاعر که بیشتر در معرض آسیب جعل قرار گرفته‌اند، اداره می‌شود. بهار مشیری، آنا پناهی، علی بهبهانی، زردشت اخوان ثالث و آیه امین‌پور که دختر قیصر است، از اعضای این پویش هستند.

این پنج متن جعلی را مرور کنیم؛

در ستایش دوره‌گرد

«یاد دارم در غروبِی سرد سرد، / می‌گذشت از کوچه ما دوره‌گرد، / داد می‌زد، کهنه‌قالی می‌خرم، دست دوم، جس عالی می‌خرم، / کوزه و ظرف سفالی می‌خرم، / گر نداری، شیشه خالی می‌خرم» و الی آخر. ته ماجرا هم نوشته‌اند: «شعر از زنده‌یاد قیصر امین‌پور، دوستان عزیز این پست را گذاشتم تا هنگام خرید عید یاد کسانی که دستشان خالی است هم باشید هرچند اندک...».

چگالی‌شناسی شاعران

«آدم‌هایی هستند در زندگی‌تان؛ / نمی‌گویم خوبند یا بد... / چگالی وجودشان بالاست... / افکار، / حرف‌زدن، / رفتار، / محبت‌داشتن‌شان / و هر جزئی از وجودشان امضادار است... / یادت نمی‌رود / هستن‌های‌شان را... / بس که حضورشان پرنرنگ است / ردپا حک می‌کنند، اینها روی دل و جان... / بس

که بلدند باشند... / این آدم‌ها را، باید قدر بدانی... / وگرنه دنیا پر است از آن دیگر، / بی‌امضاهایی که شیب منحنی حضورشان، همیشه ثابت است... / بعضی از آدم‌ها ترجمه شده‌اند / بعضی از آدم‌ها فتوکپی آدم‌های دیگرند / بعضی از آدم‌ها با چند درصد تخفیف به فروش می‌رسند / بعضی از آدم‌ها فقط جدول و سرگرمی دارند / بعضی از آدم‌ها خط‌خوردگی دارند / بعضی از آدم‌ها را چند بار باید بخوانیم تا معنی آنها را بفهمیم / بعضی از آدم‌ها را باید نخوانده کنار گذاشت / از روی بعضی آدم‌ها باید مشق نوشت / از روی بعضی آدم‌ها جریمه!!! و الی آخر. و امضا کرده‌اند که شعری است زبیا از قیصر امین‌پور! شعر را از صفحه طرفداران یکی از بازیگران سینمای ایران برداشته‌ایم و البته که بارها در ده‌ها صفحه بازنشر شده است. قیصر چگالی‌شناس هم بوده است؛ نمی‌دانید بدانید!

سیمین بهبهانی که شعرهایش زبان دشواری دارد نیز شعر جعلی نسبت می‌دهند، حتی به فردوسی که زبانش کاملا متمایز است با به مولوی و مشاهیر دیگر. »

روندگان طریقت و جویندگان شهرت

پس این جعلیات چطور به سمت قیصر هم می‌آیند؟ امینی ابتدای امر دو ریشه اصلی برای جعلیات درنظر می‌گیرد: «ریشه اول در روحیه ویرانگری و آشفتن فضای رسانه‌ای است. بخشی از این ویرانگری طراحی شده و برای مخدوش کردن چهره مشاهیر است و بخش دیگر نوعی لجبازی در برابر فضای فرهنگی و رسانه‌ای غالب است. ریشه دوم جعلیات در جویندگان شهرت است؛ کسانی که شعرهای سست و ضعیف خود را ابتدا با نام مشاهیر منتشر می‌کنند و پس از شهرت یافتن شعر اعلام می‌کنند این شعر من است و من آنم که در حد سپهری و اخوان و فروغ و سیمین و قیصر شعر می‌سازم.»

میل به فرهیخته‌نمایی

از امینی می‌پرسم میل به بازنشر گسترده این جعلیات از کجا می‌آید، «پخش و بازنشر گسترده این جعلیات ریشه‌اش در تمایل عمومی به فرهیخته‌نمایی است. از بازیگران، خوانندگان و ورزشکاران پرطرفدار بگیر تا تفنن‌طلبان پرسه‌زن در فضای مجازی که خیال می‌کنند فعال اجتماعی و رسانه‌ای هستند. آنها برای نمایش فرهیختگی‌شان نیاز دارند که بگویند کتاب می‌خوانند و با شعر بزرگان انس دارند پس همین شعرهای زرد و سهل‌پسند را بازنشر می‌کنند، اخیرا با هزار ادا و اطوار دکلمه می‌کنند و چه می‌کنند و چه‌ها می‌کنند.»

زیبایی‌شناسی قیصر

زیاد وقت شاعر را نمی‌خواهم بگیرم و از موضوع اصلی هم نمی‌خواهم دور شوم. فقط به یک سوال فارغ از موضوع انتساب جعلیات به او اکتفا می‌کنم و می‌پرسم که شعر

اسماعیل امینی به جام جم می‌گوید هیچ تقصیر قیصر امین‌پور نیست که شعرهای جعلی را به او نسبت می‌دهند

من آنم که قیصر بود پهلوان!

«گاهی گمان نمی‌کنی ولی خوب می‌شود/ گاهی نمی‌شود که نمی‌شود / که نمی‌شود / گاهی بساط عیش خودش جور می‌شود/ گاهی دگر تهیه به دستور می‌شود»

این جملات هم از مواردی است که به قیصر امین‌پور منتسب شده است. یک‌بار اسماعیل امینی، شاعر، طنزپرداز و منتقد ادبیات، این سطرها را دیده و نوشته بود: «جملاتی که نه شعر است، نه زیباست و نه از قیصر امین‌پور است». او البته از دردسری هم که بابت اعتراض به انتشار این جعلیات می‌توان با آنها روبه‌رو شد اشاره کرده بود: «اگر به منتشرکنندگان چنین دروغی، اعتراض کنی بلافاصله و با لحن حق‌به‌جانب، می‌فرمایند هرکس نظری دارد، همه که مانند شما شاعر و معلم ادبیات نیستند. مردم همین چیزها را دوست دارند. این مانند آن است

عکس: نسیم

قیصر امین‌پور امروز و با همه تغییر و تحولاتی که شعر پس از او یافته، کجا قضیه ایستاده و برای شاعر امروز چه پیشنهادی دارد؟

پاسخ اسماعیل امینی ابتدا این است که چندان این صورت‌بندی را قبول ندارد: «تحولات در شعر طبیعی است اما نه این‌همه پرشتاب است که مانند خبرهای داغ رسانه‌ها مدام داغ بشود و سرد بشود و این‌که تحول در شعر موجب منسوخ شدن و از مفاقدان شعرهای دهه‌های پیشین می‌شود؛ البته شعرهای یک‌بار مصرف و حتی جریان‌های شعری یک‌بار مصرف بسیار دیده‌ام که مانند شعله کاغذ ناگهان برافروخته شده و نظرها را جلب کرده‌اند و به همان سرعت هم خاموش و فراموش شده‌اند مانند بسیاری از ترانه‌ها، خوانندگان و موسیقی‌هایی که یکی دو هفته یا یکی دو ماه، سر زبان‌ها می‌افتند و بعد از یادها می‌روند. شعرهای قیصر مانند شعرهای هر شاعر بزرگ دیگر، همگی در یک تراز نیست، اما مجموعه کارنامه شعری او ره‌آوردهایی در حوزه زبان و زیبایی‌شناسی دارد که برای دوست‌داران زبان فارسی و مخاطبان جدی شعر بسیار ارزشمند است و با گذشت ایام و سالیان، ارزش آن شناخته‌تر خواهد شد.